

Інформаційні джерела:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 657

І.В. Нагорна (*ХТЕІ КНТЕУ, Харків*)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах конкуренції для забезпечення фінансової незалежності підприємств торгівлі першорядного значення набуває створення ефективного механізму нівелювання комерційних ризиків. При виконанні цього завдання все більш актуальними стають шляхи пошуку створення резервів, які б могли застрахувати від незапланованих втрат.

Суттєво впливаючи на фінансову стійкість і платоспроможність підприємств торгівлі, зобов'язання з огляду на динамічний характер потребують ефективного управління грошовими потоками, контролю за фактичним станом розрахунків. Це уможлиблюється на основі достовірної, якісної та адекватної інформації про заборгованість, яка формується в системі бухгалтерського обліку підприємства торгівлі.

Бухгалтерський облік кредиторської заборгованості в Україні, як складової частини пасиву балансу, перш за все, регламентовано Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1]. Методологічні вимоги щодо формування та відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності зобов'язань, а також принципи відображення у фінансовій звітності визначається Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 11 «Зобов'язання» [2]. Але, оскільки національні стандарти обліку розроблені на основі міжнародних і не повинні суперечити їм, неможливо не звернути увагу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). Облік зобов'язань в міжнародній практиці регламентується МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [3], МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [4].

Проте, між П(С)БО та МСБО існують певні відмінності. Так, якщо розглядати визнання зобов'язань, то слід відмітити, що

національні стандарти, в даному випадку, розглядають зобов'язання, а міжнародні – забезпечення.

Згідно з МСБО 37 забезпечення відображається в балансі в складі короткострокових або довгострокових зобов'язань. У бухгалтерській практиці нашої держави взагалі не передбачено поділ забезпечень за часом їх залучення, хоча термін виконання цих зобов'язань різний.

Аналізуючи відмінні риси П(С)БО 11 та МСБО 37, необхідно також відмітити, що у П(С)БО 11 відсутні такі важливі терміни і поняття, а також їх тлумачення, як: подія, що зобов'язує; юридичне зобов'язання; конструктивне (фактичне, традиційне) зобов'язання; теперішня заборгованість; достовірна оцінка зобов'язання; найкраща оцінка витратів, необхідних для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу.

Оцінюючи забезпечення, підприємства торгівлі повинні:

– враховувати всі ризики і невизначеності, пов'язані з його існуванням та оцінкою, що не дозволяє, однак, створювати приховані резерви для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємств торгівлі;

– передбачати майбутні події, що можуть вплинути на існування чи оцінку забезпечення (наприклад, зміни законодавства, інтенсивність конкуренції, рівень конкурентноспроможності товарів, ризики взаємодії з постачальниками, рівень тарифів на перевезення товарів тощо).

Підставою для виплати суми забезпечення є виконання у майбутньому очікуваних умов або настання передбачуваних подій. П(С)БО 11 [2], на відміну від МСБО 37, точно визначає напрямки створення забезпечень для проведення виплат у майбутньому для таких цілей: виплат відпусток працівникам, додаткового пенсійного забезпечення, виконання гарантійних зобов'язань, здійснення витрат на реструктуризацію, здійснення витрат на виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо. Наведений перелік є неповним і не включає усі зобов'язання, які може взяти на себе підприємство торгівлі в процесі операційної діяльності, що обумовляють визнання забезпечень.

Методика бухгалтерського обліку операцій формування забезпечень наступних витрат і платежів – це сукупність певних елементів:

- умови формування забезпечень;
- первісна оцінка забезпечення;
- механізм нарахування;
- документальне оформлення;
- порядок відображення на бухгалтерських рахунках.

Забезпечення можуть виникати для виконання умов укладених контрактів, вимог законодавства, політики діяльності підприємства,

проведення рекламних компаній та в інших випадках, визначити і точно передбачити які достатньо складно. Наприклад, достатньо розвинена мережа супермаркетів міста Харків «Рост» проводить довготривалі рекламні компанії з накопичення покупцями бонусів, які можуть обмінюватись на товари, акційна ціна яких становить 0,99 коп. незалежно від їх вартості. Для уникнення втрат від придбання товарів за заниженими цінами в період обміну товарів на купони підприємству слід, на наш погляд, сформулювати забезпечення, яке покриє витрати за преміальними пропозиціями.

Таких прикладів можна навести чимало і, однозначно, стандартами не можуть бути охоплені усі випадки виникнення забезпечень. Вітчизняним підприємствам торгівлі необхідно переймати міжнародний досвід щодо формування забезпечень, а також особливо звертати увагу на ризики, пов'язані з оцінкою забезпечень, адже ризик визначає неспостійність результату. Регулювання ризику може збільшити суму, за якою оцінюється зобов'язання. Треба обчно здійснювати судження в невизначених умовах, щоб не завищити дохід активів і не занижити витрати чи зобов'язання.

Інформаційні джерела:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00.

3. Про затвердження міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]: наказ Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку — Режим доступу: <http://www.rada.com.ua/rus/ifrs/u1/>.

4. Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/document/92448/MSBO_37.pdf.

5. Терещенко В.С. Бухгалтерський облік забезпечень майбутніх витрат і платежів: теорія та методика: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / В.С. Терещенко; Держ. академія статистики, обліку та аудиту – К., 2008. – 19 с.